

Příloha

Návrh kritické edice Dialogu

Metodika

Dvě níže předkládané ukázky kritické edice Matoušova Dialogu jsou vypracované na základě osmi opisů, a to včetně pelplinského rukopisu, jenž byl podkladem původní polské edice z roku 1974. Úryvky odpovídají třem kapitolám původní edice, na jejichž rozsah odkazuji spolu s označením těchto kapitol v závorkách vedle číslování obou ukázek. Signatury zeditovaných rukopisů uvádím vedle kritického aparátu jednak před začátkem obou úryvků a jednak v průběhu textu v kulačkách – v obou případech i s příslušnými folii pro přesný záznam rozsahu daných pasáží v těchto rukopisech, byť tento úzus je pouze dočasný. Prozatímním řešením je také značení biblických míst a děl jiných autorů citovaných Matoušem pomocí zkratek v hranatých závorkách, jež rozvádí teprve na konci přílohy. Zde jsou rozvedeny i názvy čtyř knihoven, v nichž je uloženo osm rukopisů Dialogu tvořících podklad pro tuto edici.

Ukázka č. 1 (= *Caput I*; Władysław SEŃKO – Adam Ludwik SZAFRAŃSKI, *Mateusza z Krakowa Opuscula theologica dotyczące spowiedzi i komunii*, Warszawa 1974, s. 368–373)

Plp. 182, fol. 1v; NK IV B 1, fol. 243rb; NK XII E 11, fol. 105r; NK III G 19, fol. 1r; NK I F 18, fol. 100r; BSB Clm 16 433, fol. 251rb; BSB Clm 15 122, fol. 13rb; VKO M III 32, fol. 48rb

Congressus¹

Aggrediatur² igitur³ **Racio Conscienciam**⁴, utpote minus iuste agentem vel nimis⁵ timidam, in hec verba: Quare a tam nobili, sancto⁶ (III G 19 1v) ac salubri opere abstines et sic fugis a facie domini, qui sic nobis appropinquare⁷ voluit et⁸ per nature nostre assumptionem et hanc sacram⁹ communionem per quam sic nobiscum esse usque¹⁰ ad consumacionem seculi repromisit, quod¹¹ non est alia nacio tam grandis, que habeat deos appropinquantes sibi, sicut adest nobis Deus noster?

¹ Congressus] *sic solum* Plp. 182; Incipit tractatus XII E 11; *caeteri om.*

² Aggrediatur] Aggreditur XII E 11, Clm 15 122

³ igitur] ergo *Editio*

⁴ Racio Conscienciam] Conscienciam Racio Clm 16 433

⁵ nimis] minus Clm 16 433

⁶ sancto] sacramento Clm 15 122

⁷ nobis appropinquare] appropinquare nobis III G 19, I F 18; *corr. ex appropinquare nobis* M III 32

⁸ et] *om.* Plp. 182; ut XII E 11

⁹ hanc sacram] huius sacramenti III G 19, I F 18

¹⁰ usque] *om.* III G 19

¹¹ quod] quia Clm 15 122

Consciencia: Et quare¹² deberem accedere?

Racio: Nullamne¹³ causam (XII E 11 105v) habes, que te ad accedendum inducat?

Consciencia: Habeo quedam¹⁴ motiva, que me sepe multum inclinant; habeo et alia, que me¹⁵ retrahunt et¹⁶ retardant. Et quia nondum video, que¹⁷ magis racionabilia et¹⁸ sequenda sint¹⁹, hinc est, quod in illo dubio constituta dimitto.

Racio: Quare (I F 18 100v) in isto²⁰ dubio²¹ abstines et non magis²² oppositam partem eligis et accedis?

Consciencia: Ardua res est corpus dominicum²³ suscipere (M III 32 48va) et nullatenus attemptanda²⁴ nisi previa bona²⁵ racione. Ad dimissionem²⁶ vero videtur sufficere, si quis non (Plp. 182 2r) habeat preponderantem²⁷ racionem, que magis accedendum²⁸ quam abstinendum²⁹ esse persuadeat, quam quia nondum habeo, abstinendum melius³⁰ esse decerno³¹.

Racio: Dic raciones te ad accedendum³² inclinantes³³. (Clm 16 433 251va)

Consciencia: Has a te audire³⁴ expecto, ex quo³⁵ mecum certamen³⁶ vis ingredi et me tamquam non³⁷ recte agentem reprehendere³⁸, quod abstineo. Motiva enim dubia et responsiones³⁹ partis mee, quam velud⁴⁰ irrationabilem⁴¹ reputas, adducam⁴² et tuas pro posse raciones elidam.

Racio: Placet, quod dicis, dummodo non protervire⁴³, (Clm 15 122 13va) sed id⁴⁴, quod racionis est, sequi volueris⁴⁵ et magis racionabilibus motivis consentire.

¹² quare] qualiter III G 19

¹³ Nullamne] Nullam Clm 15 122

¹⁴ quedam] quidem IV B 1, XII E 11, M III 32, I F 18

¹⁵ me] sepe add. Clm 15 122

¹⁶ et] vel IV B 1, XII E 11, III G 19, Clm 16 433, Clm 15 122, I F 18

¹⁷ que] me add. XII E 11

¹⁸ et] om. M III 32

¹⁹ et sequenda sint] et s. seq. *Editio*; s. et seq. Plp. 182

²⁰ isto] illo Clm 15 122

²¹ dubio] om. III G 19, I F 18

²² magis] in marg. dext. Clm 15 122

²³ dominicum] sumere et add. Plp. 182

²⁴ attemptanda] acceptandum III G 19; acceptando Clm 15 122

²⁵ bona] om. Plp. 182

²⁶ Ad dimissionem] Admissionem IV B 1

²⁷ preponderantem] ponderantem Clm 16 433

²⁸ accedendum] ad accedendum III G 19 (ad *supra lineam*), Clm 15 122, I F 18

²⁹ abstinendum] ad abstinendum Clm 15 122

³⁰ melius] magis XII E 11

³¹ melius esse decorno] e. d. m. I F 18

³² te ad accedendum] ad a. te Clm 15 122

³³ inclinantes] inclinentes *Editio*

³⁴ a te audire] a. a te III G 19, I F 18

³⁵ ex quo] om. XII E 11

³⁶ mecum certamen] certamen mecum Plp. 182, I F 18

³⁷ tamquam non] non tamquam III G 19

³⁸ reprehendere] respuere III G 19; apprehendere Clm 15 122

³⁹ responsiones] corr. ex raciones Clm 15 122 (responsiones in marg. dext.)

⁴⁰ velud] om. Plp. 182

⁴¹ quam velud irrationabilem] que v. irrationabiles Clm 15 122

⁴² adducam] adduco Clm 15 122

⁴³ protervire] preterire III G 19

⁴⁴ id] illud III G 19, I F 18; om. Plp. 182

⁴⁵ volueris] polueris Clm 16 433

Consciencia: Putas me libenter et sine gravi pena rixe huius ferre miseriam⁴⁶ et⁴⁷ quod non magis quieta esse vellem et certa quam sic in dubio fluctuare? Certa igitur sis⁴⁸, quia⁴⁹ cum gaudio et⁵⁰ graciarum accione recipiam, de quacumque eciam⁵¹ parte me reddideris⁵² securam⁵³.

Racio: Certitudinem non promitto, sed hoc⁵⁴ debet tibi (IV B 1 243va) sufficere, si rationabilius esse, quod accedas⁵⁵ quam⁵⁶ abstineas, potero persuadere.

Consciencia: Optime contentabor.

Racio: Dic ergo, numquid non movet te satis tanta utilitas et consolacio tocius ecclesie, pro qua institutum est misse officium?

Consciencia: Que est illa?

Racio: Qui hanc ignorat, nichil⁵⁷ miri⁵⁸ est, si minus ad celebrandum⁵⁹ afficitur.

Consciencia⁶⁰: Etsi aliquid⁶¹ intelligo vel fide concipio, minus utique est, quam⁶² scire velim vel debeam, desidero autem ex collacione tua⁶³ amplius⁶⁴ erudiri.

Racio: Sacramentum corporis Christi est redemptoris nostri et redempcionis⁶⁵ memoriale dulcissimum, pignus hereditatis eterne, future⁶⁶ (M III 32 48vb) iocunditatis amabile preludium, arra sponse, iocale divinum celitus ei donatum, ecclesie militantis cum triumphanti⁶⁷ (III G 19 2r) suave⁶⁸ glutinum⁶⁹ et unio fraternalis⁷⁰; dum eandem dulcedinem, qua illa fruitur (Plp. 182 2v) sine velamento, ista⁷¹ habet sub mirabili sacramento, cum⁷² veritas ibi revelata, hic habetur⁷³ palliata, licet autem⁷⁴ diversimode⁷⁵ habeatur, idem tamen indubitanter⁷⁶ est, quod⁷⁷ et⁷⁸ de quo gaudium hic et illic habetur, utrobique veraciter presens

⁴⁶ miseriam] miserie Clm 16 433

⁴⁷ et] om. M III 32

⁴⁸ sis] sic *Editio*

⁴⁹ quia] quod III G 19, I F 18, IV B 1 (*corr. ex quia*)

⁵⁰ cum gaudio et graciarum accione] me cum graciarum accione XII E 11

⁵¹ eciam] om. M III 32

⁵² me reddideris] reddideris me IV B 1, XII E 11, Clm 16 433, M III 32, Clm 15 122

⁵³ reddideris securam] certam reddideris III G 19 (certam *in marg. sin.*)

⁵⁴ hoc] hec XII E 11

⁵⁵ accedas] accedis I F 18

⁵⁶ quam] quod add. IV B 1, Clm 16 433, M III 32, Clm 15 122, I F 18

⁵⁷ nichil] nil III G 19, I F 18

⁵⁸ miri] mirum XII E 11

⁵⁹ minus ad celebrandum] ad c. m. XII E 11

⁶⁰ Consciencia] om. Clm 15 122

⁶¹ aliiquid] aliud Clm 15 122 (*corr. ex aliiquid*)

⁶² quam] quod *Editio*

⁶³ collacione tua] tua collacione Plp. 182

⁶⁴ amplius] om. Plp. 182

⁶⁵ redempcionis] nostre *add.* III G 19, I F 18

⁶⁶ future] secure III G 19

⁶⁷ triumphanti] triumphante III G 19, I F 18;

militantis cum triumphanti] triumphantis cum militante Plp. 182, XII E 11

⁶⁸ suave] sanum III G 19

⁶⁹ glutinum] et comunicacio *add.* Clm 16 433

⁷⁰ fraternalis] *corr. ex supernaturalis* IV B 1 (fraternalis *supra lineam*)

⁷¹ ista] isto Clm 15 122

⁷² cum] tum IV B 1

⁷³ habetur] om. Clm 16 433

⁷⁴ autem] tamen Plp. 182

⁷⁵ diversimode] diversione Clm 16 433

⁷⁶ indubitanter] *corr. ex inducantur* III G 19 (indubitanter *in. marg. sin.*)

⁷⁷ quod] om. III G 19

est. Sed illic sub invisibili⁷⁹ specie feliciter videtur, hic sub specie visibili⁸⁰ mirabiliter occultatur. (Clm 16 433 251vb) Et si illa celestis Ierusalem⁸¹ habet Deum suum⁸² iocundius, ista militans in terris⁸³ habet eum⁸⁴ mirabilius. Illa habet omnino⁸⁵ secure, ista multum proficie. Illa feliciter, ista salubriter. Et⁸⁶ si illa in hoc privilegiata est⁸⁷, quia non potest⁸⁸ sicut ista deficere nec ultra sponsum⁸⁹ amittere, habet et ista⁹⁰, quod⁹¹ illa⁹² (Clm 15 122 13vb) non habet, quia⁹³ potest mire proficere et dilectum amplius possidere. Quis autem estimare⁹⁴ sufficiat, quanta utilitas et consolacio ecclesie sancte proveniat⁹⁵, dum tantum bonum quasi de celis ei⁹⁶ mittitur⁹⁷ et (XII E 11 106r) per fidelem ministrum ei⁹⁸ presentatur? Putas eciam, quante dulcedinis et iocunditatis⁹⁹ est tante rei sacramentum verbo conficere, habere pre oculis, contrectare¹⁰⁰ manibus, ore sumere et aliis ministrare, et in hoc inter¹⁰¹ tam sibi dilectos¹⁰² sponsum et sponsam¹⁰³ paranympnum amoris et mediatorem¹⁰⁴ existere, grata omnino¹⁰⁵ (I F 18 101r) vota¹⁰⁶ sponse¹⁰⁷, quibus¹⁰⁸ dilecti sui presenciam¹⁰⁹ vehementer affectat¹¹⁰, spenso¹¹¹ deferre simul et¹¹² referre¹¹³, et mox reportare¹¹⁴ sponse plenam sponsi graciam¹¹⁵, qua¹¹⁶ paratus¹¹⁷ est ei desiderium cordis (IV B 1 243vb) eius¹¹⁸ tribuere, exhibere

⁷⁸ et] om. XII E 11

⁷⁹ invisibili] in del. IV B 1, III G 19

⁸⁰ visibili] invisibili III G 19 (in *supra lineam*)

⁸¹ Ierusalem] om. Clm 16 433

⁸² suum] om. XII E 11

⁸³ militans in terris] in t. m. XII E 11

⁸⁴ Deum suum ... habet eum] om. III G 19

⁸⁵ habet omnino] omnino habet eum XII E 11

⁸⁶ Et] om. Plp. 182

⁸⁷ in hoc privilegiata est] p. e. in h. III G 19 (*ta supra lineam*), I F 18

⁸⁸ potest] om. III G 19

⁸⁹ sponsum] suum add. Plp. 182

⁹⁰ habet et ista] habet, et ista habet III G 19 (*secundum habet in marg. dext.*)

⁹¹ quod] que XII E 11, Clm 16 433

⁹² ista, quod illa] illa, q. ista Clm 16 433

⁹³ quia] et quia XII E 11

⁹⁴ estimare] est mare I F 18

⁹⁵ proveniat] perveniet Clm 16 433

⁹⁶ quasi de celis ei] ei q. de c. III G 19, I F 18

⁹⁷ mittitur] promittitur Clm 16 433

⁹⁸ ei] om. XII E 11, III G 19, Clm 16 433, M III 32, I F 18

⁹⁹ iocunditatis] pietatis, iocunditatis et consolacionis XII E 11

¹⁰⁰ contrectare] contractare IV B 1, III G 19, I F 18

¹⁰¹ in hoc inter] inter hoc I F 18

¹⁰² dilectos] om. *Editio*; sibi add. Plp. 182, Clm 16 433, Clm 15 122

sibi dilectos] dilectos sibi M III 32 (*corr. ex sibi dilectos*)

¹⁰³ sibi dilectos sponsum et sponsam] d. s. sponsam et sponsum III G 19, I F 18

¹⁰⁴ mediatorem] corr. *ex mediatorem* Clm 16 433

¹⁰⁵ omnino] omnia III G 19, I F 18; oracio Clm 15 122

¹⁰⁶ vota] dota I F 18

¹⁰⁷ vota sponse] corr. *ex sponse vota* Clm 16 433

¹⁰⁸ quibus] cuius XII E 11

¹⁰⁹ presenciam] presencia XII E 11

¹¹⁰ affectat] affectant Clm 15 122

¹¹¹ spenso] sponse Clm 16 433

¹¹² et] om. Clm 16 433

¹¹³ grata ... et referre] *in marg. inf.* Clm 15 122

¹¹⁴ reportare] portare Clm 15 122 (*corr. ex ferre*)

¹¹⁵ graciam] om. III G 19;

sponsi graciam] graciam sponsi Plp. 182

¹¹⁶ qua] quam I F 18; qui III G 19

presenciam et venire, ymmo¹¹⁹ ministro committere, ut ipsum (M III 32 49ra) sponsum sponse presentet¹²⁰? Quomodo potest sponsa non amare tam utilem sibi ministrum¹²¹, quin eum sponso cordialiter recommendet? Aut¹²² quomodo sponsus ipse¹²³ non diligit eum in tam grato et¹²⁴ amabili sibi¹²⁵ servicio occupatum? Multum¹²⁶ censetur diligi, cui tam secreta, tam¹²⁷ nobilia committuntur. Ut autem cognoscas¹²⁸, quanta sit ad talem ministrum¹²⁹ benivolencia¹³⁰ utriusque: ecce sponsus tribuit et sponsa annuit ac¹³¹ vice sua¹³² committit, ut magnum illud bonum, quod sponse transmittitur¹³³, (Plp. 182 3r) nuncius¹³⁴ ipse sumat, percipiat¹³⁵ et ipso fruatur, qui tanto placeret amplius, quanto dulcius frueretur. Est et¹³⁶ aliud non minus alliectum¹³⁷, quod tamen ex eadem radice¹³⁸ consurgit. Quis est enim, quem non merito (Clm 16 433 252ra) delectare¹³⁹ debeat¹⁴⁰, occasionem prebere devotis affectibus, suspiriis et compunctionibus et servire fidelibus ad tot et¹⁴¹ tantas¹⁴² oblectaciones¹⁴³ spirituales, quas habent¹⁴⁴ misse astando, corpus Christi videndo, reverenter¹⁴⁵ adorando¹⁴⁶ et¹⁴⁷ memoriam agendo sue sanctissime passionis, maxime cum minister omnino sperare possit et debeat, quod fideles (III G 19 2v) devocationem¹⁴⁸, quam¹⁴⁹ eo ministrante percipiunt¹⁵⁰, non nichil¹⁵¹ in eum, saltem¹⁵² optando¹⁵³, refundant? Sed si non sufficit motivum alliciens, accedat quasi cogens. (Clm 15 122 14ra) Nonne cunctis sacerdotibus

¹¹⁷ paratus] peractis Clm 15 122

¹¹⁸ eius] sui I F 18

¹¹⁹ ymmo] et add. Clm 16 433, M III 32 (corr.)

¹²⁰ presentet] presentat Clm 15 122

¹²¹ sibi ministrum] ministrum sibi Clm 15 122

¹²² aut] corr. ex ut III G 19 (aut in marg. dext.)

¹²³ ipse] om. III G 19, Clm 16 433, I F 18

¹²⁴ et] ac Clm 15 122

¹²⁵ sibi] om. III G 19, I F 18

¹²⁶ Multum] ut in marg. sin. III G 19

¹²⁷ tam] corr. ex quam Clm 16 433; quam XII E 11; et M III 32 (corr.)

¹²⁸ cognoscas] agnoscas IV B 1, III G 19, Clm 16 433, M III 32, Clm 15 122, I F 18

¹²⁹ ministrum] corr. ex ministerium IV B 1; ministrum Clm 16 433

¹³⁰ benivolencia] benevolencia Plp. 182

¹³¹ ac] corr. ex et Clm 16 433

¹³² vice sua] vicem suam III G 19, M III 32

¹³³ transmittitur] in marg. sin. Clm 15 122

¹³⁴ nuncius] om. IV B 1, XII E 11, III G 19, Clm 16 433, Clm 15 122, I F 18

¹³⁵ percipiat] participat Editio; participat Clm 15 122

¹³⁶ et] eciam I F 18

¹³⁷ alliectum] alliectum Plp. 182, XII E 11, Clm 16 433

¹³⁸ radice] racione III G 19, I F 18

¹³⁹ delectare] delectari Clm 16 433

¹⁴⁰ delectare debeat] debeat delectare Plp. 182

¹⁴¹ et] supra lineam III G 19

¹⁴² tantas] ad tantas III G 19, Clm 16 433, Clm 15 122, I F 18

¹⁴³ oblectaciones] oblationes Editio

¹⁴⁴ habent] in se et add. XII E 11

¹⁴⁵ reverenter] corr. ex reverendo IV B 1

¹⁴⁶ adorando] orando Clm 15 122

¹⁴⁷ et] om. Clm 15 122

¹⁴⁸ devocationem] devocationis III G 19, I F 18

¹⁴⁹ quam] quando XII E 11, III G 19

¹⁵⁰ percipiunt] percipient III G 19

¹⁵¹ non nichil] nichilominus Clm 15 122

¹⁵² saltem] saltim Clm 15 122

¹⁵³ saltem optando] optando saltem M III 32 (nichil in eum optando saltem corr.)

commissum est tanti ministerii¹⁵⁴ officium, ut illud offerant pro vivis et mortuis¹⁵⁵ et¹⁵⁶ in memoriam¹⁵⁷ dominice passionis dicente domino: „Hoc facite in meam commemorationem“? [Luc. XXII,19; I Cor. XI,24] Et si officium eorum necessarium¹⁵⁸ est¹⁵⁹ et¹⁶⁰ utile sancte matri ecclesie, cur¹⁶¹ illud volunt¹⁶² ei¹⁶³ subtrahere¹⁶⁴ et negligere sine causa, propter quod¹⁶⁵ ipsa¹⁶⁶ eos elegit et tantam¹⁶⁷ contulit dignitatem? Si non reputant illud necessarium et¹⁶⁸ utile, cur assumere¹⁶⁹ voluerunt? Nonne eciam quasi¹⁷⁰ conducti videntur per Christi (M III 32 49rb) fideles, qui ob hoc sacerdotibus¹⁷¹ vite stipendia¹⁷² conferunt et beneficia, ut ab aliis magis¹⁷³ liberi pro ipsorum salute hoc acceptabile sacrificium¹⁷⁴ offerant? Alie¹⁷⁵ enim oraciones eorum non plus et¹⁷⁶ aliquando minus valent oracionibus devotorum simplicium, nisi in quantum gerunt officium ecclesie et representant personam¹⁷⁷. Et quomodo melius pro benefactoribus¹⁷⁸, oratoribus et amicis satisfacere, aut quid¹⁷⁹ graciis exhibere eis, aut pro ipsorum vel¹⁸⁰ propriis¹⁸¹ peccatis sacrificium maius¹⁸² possunt¹⁸³ offere? Hec sunt, que non solum utilitate¹⁸⁴ inducere, sed¹⁸⁵ necessitate¹⁸⁶ quasi¹⁸⁷ ad¹⁸⁸ frequentem (Plp. 182 3v) celebracionem (IV B 1 244ra) compellere eos videntur¹⁸⁹, presertim cum periculum sit in mora¹⁹⁰ et de facili infirmitas¹⁹¹, irregularitas aut alias defectus vel¹⁹² impedimentum possit occurrere, ita quod diu, vel forte¹⁹³ numquam celebrare (XII E 11 106v) contingat.

¹⁵⁴ ministerii] misterii XII E 11, M III 32 (*corr. ex ministerii*), Clm 15 122, I F 18; ministerium Clm 16 433

¹⁵⁵ mortuis] defunctis Plp. 182

¹⁵⁶ et] *om.* XII E 11, I F 18

¹⁵⁷ memoriam] memoria Clm 15 122

¹⁵⁸ necessarium] necesse IV B 1, XII E 11, Clm 16 433, Clm 15 122

¹⁵⁹ est] *om.* III G 19

¹⁶⁰ et] vel IV B 1, III G 19, Clm 16 433, M III 32, Clm 15 122, I F 18

¹⁶¹ cur] *om.* *Editio*; igitur III G 19

¹⁶² volunt] *om.* XII E 11; te *add. et del.* III G 19

¹⁶³ illud volunt ei] ei i. v. Plp. 182

¹⁶⁴ ei subtrahere] subtrahere ei III G 19; ei s. ei XII E 11

¹⁶⁵ quod] officium *add.* I F 18

¹⁶⁶ ipsa] ipse Clm 15 122

¹⁶⁷ tantam] eis *add.* Plp. 182

¹⁶⁸ et] vel IV B 1, III G 19, Clm 16 433, M III 32, Clm 15 122, I F 18

¹⁶⁹ cur assumere] curas sumere Clm 16 433

¹⁷⁰ quasi] *in marg. sin.* Clm 15 122; *om.* III G 19, I F 18

¹⁷¹ sacerdotibus] *om.* XII E 11

¹⁷² sacerdotibus vite stipendia] stip. v. sac. Plp. 182

¹⁷³ alias magis] hiis XII E 11

¹⁷⁴ acceptabile sacrificium] sacrificium acceptabile III G 19, I F 18

¹⁷⁵ Alie] Aliquando XII E 11

¹⁷⁶ et] *om.* XII E 11

¹⁷⁷ personam] scilicet Christi *add. supra lineam* I F 18

¹⁷⁸ benefactoribus] et *add.* Clm 16 433

¹⁷⁹ quid] *om.* Clm 16 433, Clm 15 122

¹⁸⁰ vel] aut Plp. 182

¹⁸¹ propriis] nostris *add. et del.* M III 32

¹⁸² maius] magis Clm 16 433, Clm 15 122

¹⁸³ maius possunt] *in marg. sin.* Clm 15 122

¹⁸⁴ utilitate] utilitatem Plp. 182

¹⁸⁵ sed] etiam *add. Editio*

¹⁸⁶ necessitate] necessitatem Plp. 182

¹⁸⁷ necessitate quasi] necesse quia Clm 15 122

¹⁸⁸ ad] *om.* I F 18

¹⁸⁹ videntur] *om.* XII E 11;

eos videntur] *corr. ex* videntur eos Plp. 182

¹⁹⁰ in mora] immorandum I F 18

Consciencia: (Clm 16 433 252rb) Multum convenienter presbitero, quantum¹⁹⁴ est¹⁹⁵ ex parte officii vel¹⁹⁶ beneficii, celebrandum esse¹⁹⁷ suasisti¹⁹⁸.

Racio: Constat ergo, quod presbiter¹⁹⁹ tota diligencia conari debet, ut celebret²⁰⁰, nec abstinere²⁰¹ nisi causam habeat²⁰² abstrahentem.

Consciencia: Non solum non²⁰³ video, quomodo id²⁰⁴ negem, sed ultra modum mirari incipio, quod presbiteri talia non advertunt, vel si advertunt²⁰⁵, quomodo multi tam faciliter et²⁰⁶ ex minimis²⁰⁷ causis (I F 18 101v) missas obmittunt, accedunt tam difficulter²⁰⁸ et levissime se retrahi²⁰⁹ vel impediri permittunt.

Racio: Non irrationabiliter²¹⁰ (Clm 15 122 14rb) moveris, si tamen²¹¹ eciam²¹² moveris contra te ipsam. Nam cum te huius²¹³ officii cura²¹⁴ angat²¹⁵, (III G 19 3r) quid²¹⁶ cause²¹⁷ habes, ut iudices²¹⁸ abstinendum?

Consciencia: Adverto, quod a me velles²¹⁹ causas²²⁰ habere²²¹ retrahentes²²², cum ego magis cupiam a te²²³ inducentes²²⁴ audire. Verumtamen ne protervire et condictum (M III 32 49va) violare aut non servare videar,²²⁵ respondeo, quod sicut racio tua ad eum, qui presbiter non est, nulla esse videtur, sic ad eum presbiterum, qui non²²⁶ presbitero vel layco eque

¹⁹¹ infirmitas] infinitans Clm 16 433; et add. III G 19, I F 18

¹⁹² aut aliis defectus vel] vel d. a. aut Plp. 182

¹⁹³ vel forte] aut forte XII E 11; non, aut forte IV B 1, Clm 16 433, M III 32, Clm 15 122; aut III G 19, I F 18

¹⁹⁴ quantum] in quantum quod *in marg. sin.* Clm 15 122; qui III G 19

¹⁹⁵ quantum est] frequenter tam XII E 11

¹⁹⁶ vel] quam XII E 11

¹⁹⁷ esse] esset *supra lineam* Clm 15 122;

celebrandum esse] celebrare XII E 11

¹⁹⁸ suasisti] persuasisti Clm 15 122

¹⁹⁹ presbiter] prespiter Clm 16 433

²⁰⁰ celebret] corr. *ex celebrat* M III 32

²⁰¹ abstinere] debet add. Plp. 182

²⁰² habeat] habet *Editio*

²⁰³ non] *supra lineam* IV B 1; *om.* Clm 15 122

²⁰⁴ id] illud III G 19, Clm 15 122

²⁰⁵ vel si advertunt] *om.* XII E 11

²⁰⁶ et] *om.* XII E 11

²⁰⁷ minimis] et levissimis *add. in marg. dext.* I F 18

²⁰⁸ difficulter] difficiliter Clm 15 122

²⁰⁹ retrahi] abstrahi III G 19; subtrahi I F 18

²¹⁰ irrationabiliter] ira I F 18

²¹¹ tamen] causam *Editio*

²¹² eciam] et Clm 16 433; *om.* XII E 11

²¹³ huius] huiusmodi *Editio*

²¹⁴ huius officii cura] c. h. o. Plp. 182

²¹⁵ angat] angariat Clm 16 433; agant *Editio*

²¹⁶ quid] corr. *ex quod* M III 32

²¹⁷ cause] *om.* Plp. 182

²¹⁸ ut iudices] quod iudicas Plp. 182

²¹⁹ quod a me velles] quia v. a me Plp. 182; corr. *ex quia v. a me* M III 32

²²⁰ causas] causans I F 18

²²¹ causas habere] habere causas XII E 11

²²² retrahentes] *in marg. dext.* IV B 1;

habere retrahentes] retrahentes habere Clm 15 122

²²³ a te] *om.* XII E 11, III G 19, I F 18

²²⁴ inducentes] inducens Clm 15 122

²²⁵ videar] videaris Clm 16 433

²²⁶ non] *del.* IV B 1

indispositus est²²⁷, nullam efficaciam habere probatur²²⁸. Celebrare enim, quantumlibet²²⁹ in se, sanctum²³⁰ et²³¹ ecclesie proficuum et michi tamquam sacerdoti commissum sit, ego tamen talem indispositionem habens²³² propter quam layco²³³ non expediret communicare, nec licite possum, nec debo eo, quod sacerdos sum²³⁴, accedere. Sacerdotium enim auctoritatem celebrandi tribuit²³⁵, non sanctitatem. Sacerdos, quia²³⁶ peccator et ad celebrandum minus dignus, etsi coram hominibus celebrare permittitur, coram Deo tamen²³⁷ id²³⁸ agere districte²³⁹ prohibetur, et si fecerit, „iudicium (Plp. 182 4r) sibi manducat et babit“ [I Cor. XI,29]. Absit igitur, ut cum dampnacionis mee²⁴⁰ periculo aliorum saluti provideam, cum „nihil prospicit homini²⁴¹, si universum mundum lucretur, anime vero sue detrimentum (Clm 16 433 252va) paciatur“ [cfr Matth. XVI,26]. Nisi ergo probaveris, quod michi ut christiano communicare²⁴² conveniat, celebrandum esse ratione officii, non convinces²⁴³.

Racio: Satis michi auges²⁴⁴ labore.

Consciencia: Tu²⁴⁵ me provocasti.

Racio: Placet tibi²⁴⁶, quod²⁴⁷ cessem.

Consciencia: Nequaquam, sed magis et²⁴⁸ vehementer placet audire, si²⁴⁹ tam magna et²⁵⁰ dulcia habeat²⁵¹ incitamenta²⁵² non²⁵³ presbiter²⁵⁴, (IV B 1 244rb) qualia pro²⁵⁵ presbitero adduxisti, que si talia fuerint²⁵⁶, redargutam me²⁵⁷ fatebor²⁵⁸ et victam.

²²⁷ indispositus est] dispositus Clm 15 122 (in et est del.)

²²⁸ probatur] corr. ex videatur Clm 15 122

²²⁹ quantumlibet] quam cum licet Clm 15 122 (corr. ex quantumque)

²³⁰ sanctum] est add. Plp. 182

²³¹ et] supra lineam III G 19; om. IV B 1, XII E 11, Clm 16 433, M III 32, Clm 15 122, I F 18

²³² habens] om. XII E 11

²³³ layco] laycus Clm 15 122

²³⁴ sum] sim Plp. 182

²³⁵ tribuit] corr. ex contulit I F 18 (tribuit supra lineam); contulit III G 19;

celebrandi tribuit] tribuit celebrandi XII E 11

²³⁶ quia] que Clm 16 433, Clm 15 122; quoque XII E 11

²³⁷ Deo tamen] tamen Deo Clm 16 433

²³⁸ id] illud III G 19

²³⁹ districte] discrete I F 18

²⁴⁰ mee] me III G 19

²⁴¹ homini] michi *Editio*

²⁴² communicare] om. XII E 11

²⁴³ convinces] convenires XII E 11

²⁴⁴ michi auges] auges michi IV B 1, XII E 11, Clm 16 433, M III 32, I F 18

²⁴⁵ Tu] Tantum Clm 16 433

²⁴⁶ tibi] scilicet III G 19

²⁴⁷ quod] ut Clm 15 122

²⁴⁸ et] om. XII E 11

²⁴⁹ si] corr. ex sed III G 19 (si in marg. dext.)

²⁵⁰ et] ac IV B 1, XII E 11, Clm 15 122; tam add. III G 19

²⁵¹ habeat] habeant *Editio*

²⁵² incitamenta] incitamentum Clm 16 433

²⁵³ non] om. III G 19

²⁵⁴ presbiter] presbitero *Editio*

²⁵⁵ pro] om. Clm 16 433

²⁵⁶ fuerint] sunt III G 19

²⁵⁷ me] esse add. III G 19

²⁵⁸ fatebor] fateor III G 19, I F 18

Ukázka č. 2 (= *Caput V–VI*; viz Władysław SEŃKO – Adam Ludwik SZAFRAŃSKI, *Mateusza z Krakowa Opuscula theologica dotyczące spowiedzi i komunii*, Warszawa 1974, s. 368–373)

Pelplin 182, fol. 11r; NK IV B 1, fol. 247rb; NK XII E 11, fol. 110v; NK III G 19, fol. 9r; NK I F 18, fol. 105v; BSB Clm 16 433, fol. 256ra; BSB Clm 15 122, fol. 17va; VKO M III 32, fol. 53rb

De affectibus fallacibus²⁵⁹

Consciencia: Video, quod incautum²⁶⁰ est (Clm 16 433 255va) credere affectibus et sentimentis huiusmodi.

Racio: Multum incautum²⁶¹. Memini enim quendam in heresi natum, qui²⁶², postquam²⁶³ inductus²⁶⁴ ad fidem²⁶⁵, non inveniret se tam²⁶⁶ affectum in oracione²⁶⁷ nec²⁶⁸ sic habundare lacrimis²⁶⁹, ut²⁷⁰ antea, dum²⁷¹ adhuc²⁷² esset²⁷³ in errore, consueverat²⁷⁴, cepit temptari²⁷⁵ de fide, quasi prius in meliori statu²⁷⁶ et magis gratus Deo fuisset, quando maiores, ut sibi videbatur, graciam Dei sensit. Simile legitur in collacionibus patrum de quodam sene decepto errore antropoformitarum²⁷⁷ tenencium divinam naturam habere formam corporalem, ad cuius ymaginem et similitudinem sit²⁷⁸ homo²⁷⁹ formatus²⁸⁰, et quia ad illam formam se consueverat in oracione²⁸¹ convertere²⁸², (IV B 1 247ra) postquam²⁸³ (M III 32 53ra) fuisset informatus²⁸⁴ de²⁸⁵ errore²⁸⁶ et iam nesciret quomodo (Clm 15 122 17rb) et²⁸⁷ ad quid se in oracione²⁸⁸

²⁵⁹ De affectibus fallacibus] *sic solum* Plp. 182; *caeteri om.*

²⁶⁰ incautum] in tantum Clm 16 433

²⁶¹ Multum incautum] in tantum Clm 16 433

²⁶² qui] *om.* III G 19

²⁶³ postquam] dum Plp. 182

²⁶⁴ inductus] esset *add.* Plp. 182

²⁶⁵ fidem] et *add.* Plp. 182

²⁶⁶ tam] tantum *Editio*

²⁶⁷ affectum in oracione] in o. a. IV B 1 (oracione *corr. ex racione*)

²⁶⁸ nec] et Clm 15 122

²⁶⁹ lacrimis] in lacrimis III G 19, I F 18

²⁷⁰ ut] uti Plp. 182, M III 32

²⁷¹ ut antea, dum] quemadmodum, cum Clm 15 122 (*cum supra lineam*)

²⁷² adhuc] ad hoc Clm 16 433

²⁷³ esset] *om.* III G 19

²⁷⁴ consueverat] asueverat III G 19

²⁷⁵ temptari] temptare III G 19

²⁷⁶ statu] fide III G 19

²⁷⁷ antropoformitarum] antropomorphitarum *Editio*

²⁷⁸ sit] *sic* Clm 16 433, III G 19

²⁷⁹ homo] habetur III G 19

²⁸⁰ formatus] factus et formatus Clm 15 122 (*factus et in marg. sin.*)

²⁸¹ oracione] oracionibus Clm 16 433

²⁸² consueverat in oracione] in o. c. Plp. 182

²⁸³ convertere] sed *add.* Plp. 182, XII E 11

²⁸⁴ postquam] per quam III G 19

²⁸⁵ fuisset informatus] informatus fuerat Plp. 182

²⁸⁶ de] in III G 19

²⁸⁷ errore] suo *add.* *Editio*

²⁸⁸ et] vel Plp. 182

²⁸⁹ se in oracione] in o. se Clm 15 122

converteret²⁸⁹, exclamasse fertur: „O me miserum, abstulerunt michi Deum meum²⁹⁰!“ [Ioh. Cass., Coll. X,3] Sed adhuc de illis affectibus, qui pure ex dono et gracia Dei²⁹¹ proveniunt, necessaria est cautela, quia plurimis²⁹² sunt erroris occasio – non tam data, quam accepta.

Consciencia: Hoc mirabiliter sonat²⁹³, quasi²⁹⁴ gracia Dei sit²⁹⁵ depcionis occasio.

Racio: (I F 18 105v) Quia, quod dixi²⁹⁶, tam mirum tibi videtur, persuasiōnī mee forte non crederes. Ideo recipe testimonium beati Bernhardi in Epistola ad fratres de monte²⁹⁷ Dei sic dicentis: „Nonnumquam²⁹⁸ pure oracionis affectus et bona illa affectionis suavitas non invenitur, sed quasi invenit, cum non petentem, non querentem, non pulsantem et quasi nescientem gracia²⁹⁹ prevenit et tamquam genus servorum suscipitur³⁰⁰ filiorum in mensa³⁰¹, cum rudis adhuc et incipiens³⁰² animus, in eum orandi assumitur³⁰³ affectum³⁰⁴, (Plp. 182 10v) qui³⁰⁵ pro premio³⁰⁶ sanctitatis reddi solet meritis³⁰⁷ perfectorum; quod³⁰⁸ tamen³⁰⁹ sic agitur, ut vel in³¹⁰ iudicium suum non liceat nescire negligenti, quid³¹¹ negligat³¹², vel ut provocatio caritatis (Clm 16 433 255vb) amorem in eo gracie se ul̄tro³¹³ offerentis accendat, in quo, proch dolor, plurimi³¹⁴ falluntur, quia, cum pascuntur panibus filiorum, iam se³¹⁵ filios esse³¹⁶ arbitrantur³¹⁷, et deficientes (III G 19 9r) unde proficere debebant³¹⁸, ex visitante gracia evanescunt a conscientia sua³¹⁹ arbitrantes se aliquid³²⁰ esse, cum nichil sint; et de bonis non emendantur et fiunt³²¹, de quibus³²² psalmus³²³ dicit: ,Inimici domini³²⁴ mentiti sunt

²⁸⁹ sed postquam ... converteret] *om.* XII E 11

²⁹⁰ Deum meum] meum Deum M III 32

²⁹¹ et gracia Dei] d. et g. I F 18

²⁹² plurimis] plurimi III G 19

²⁹³ sonat] *om.* Clm 15 122

²⁹⁴ quasi] quare Clm 16 433

²⁹⁵ sit] sic Clm 16 433

²⁹⁶ quod dixi] dixi quod Clm 15 122

²⁹⁷ de monte] in monte Clm 15 122

²⁹⁸ Nonnumquam] Numquam Clm 15 122 (*corr. ex Nonnumquam*)

²⁹⁹ gracia] gracie Dei XII E 11

³⁰⁰ suscipitur] suscipit XII E 11

³⁰¹ filiorum in mensa] *corr. ex* in m. f. Clm 16 433; in m. f. Plp. 182, I F 18

³⁰² incipiens] insipiens esset Plp. 182

³⁰³ assumitur] assumit Clm 16 433

³⁰⁴ affectum] *corr. ex* affectus III G 19

³⁰⁵ qui] quo Clm 16 433

³⁰⁶ premio] premie III G 19

³⁰⁷ meritis] sanctorum *add. in marg. dext.* Clm 15 122

³⁰⁸ quod] Quot XII E 11; Quid Clm 15 122

³⁰⁹ tamen] cum Clm 16 433

³¹⁰ in] *om.* Clm 15 122

³¹¹ quid] quod Plp. 182; quam III G 19

³¹² ngligat] negligant XII E 11

³¹³ ultro] ultra M III 32, *Editio*

³¹⁴ plurimi] multi Plp. 182

³¹⁵ iam se] se iam I F 18

³¹⁶ filios esse] esse filios XII E 11

³¹⁷ esse arbitrantur] arbitrantur esse III G 19

³¹⁸ debebant] debeat IV B 1, XII E 11, III G 19, I F 18

³¹⁹ sua] suo *add. et del.* M III 32

³²⁰ aliquid] *corr. ex* aliquid M III 32

³²¹ fiunt] sunt Clm 15 122

³²² quibus] *corr. ex* quibusdam Clm 16 433

³²³ psalmus] psalmista XII E 11

³²⁴ domini] Dei *Editio*

ei et erit tempus eorum in secula et cibavit eos³²⁵ ex adipe frumenti et de petra melle saturavit eos³²⁶. [Ps. LXXX,16–17] Pascuntur³²⁷ enim a patre³²⁸ Deo aliquando de preciosiore gracie substancia³²⁹ servi, ut³³⁰ affectent³³¹ esse filii, ipsi vero gracia Dei (M III 32 53rb) abutentes efficiuntur³³² inimici, ut enim abutantur³³³ eciam³³⁴ scripturis sanctis³³⁵ in³³⁶ peccatis vel³³⁷ concupiscenciis suis, redeentes ad eas post oracionem dicunt sibi illud³³⁸ uxoris Manue³³⁹: ,Si dominus voluisset nos occidere, non suscepisset sacrificium³⁴⁰ de manibus nostris‘ [Iud. XIII,23]“ [Ps.-Bern., Epist. ad Fratr. I,14].

Consciencia: Ut (Clm 15 122 17va) audio non³⁴¹ tantum certitudinis et consolacionis³⁴² prestant tales affectus sicut multi credunt³⁴³, qui pro eis obtinendis³⁴⁴ toto conatu desudant.

Racio: Quandocumque³⁴⁵ (IV B 1 247rb) non adest testimonium conscientie, quod est gloria nostra, sicut ait apostolus [cfr II Cor. I,12], tunc huiusmodi³⁴⁶ affectus de tanto³⁴⁷ consolantur peccatorem, quod³⁴⁸ ex visitacione³⁴⁹ huius gracie habet homo signum³⁵⁰ evidens divine³⁵¹ bonitatis, per quod Deus (XII E 11 110v) solet³⁵² homines³⁵³ ad amorem suum allicere³⁵⁴ et abstrahere a³⁵⁵ delectacionibus huius seculi. Et ad hunc finem potest et debet homo³⁵⁶ quilibet, eciam³⁵⁷ peccator, pro ea precibus et desiderio toto laborare. Si quis vero vellet³⁵⁸ ex hiis affectibus reputare se gratum Deo et ad sacramenti³⁵⁹ suspcionem minus indignum³⁶⁰,

³²⁵ eos] illos III G 19; dominus add. XII E 11

³²⁶ saturavit eos] etc. Clm 16 433

³²⁷ Pascuntur] pastum Clm 15 122

³²⁸ patre] dicitur add. Clm 15 122

³²⁹ substancia] substancie Clm 16 433, M III 32

³³⁰ ut] et ut IV B 1 (ut *supra lineam*)

³³¹ affectent] corr. ex affectant M III 32; affectant Clm 15 122

³³² efficiuntur] efficiantur Clm 15 122; ut add. Clm 15 122

³³³ abutantur] abutuntur Clm 15 122

³³⁴ eciam] et M III 32, Clm 15 122;

abutantur eciam] eciam abutantur I F 18

³³⁵ sanctis] sacris Clm 15 122, *Editio*

³³⁶ in] et Clm 16 433

³³⁷ vel] et Plp. 182, I F 18

³³⁸ illud] om. Clm 15 122

³³⁹ Manue] inane *Editio*; Judicis 13º Plp. 182 (Judiciis 13 *Editio*)

³⁴⁰ sacrificium] in *marg. inf.* Clm 15 122

³⁴¹ non] tamen add. M III 32

³⁴² consolacionis] non add. XII E 11

³⁴³ credunt] credant *Editio*

³⁴⁴ obtainendis] obtainendum Clm 16 433, Clm 15 122

³⁴⁵ Quandocumque] Quando Plp. 182

³⁴⁶ huiusmodi] hominum III G 19

³⁴⁷ de tanto] incaute gloriantur XII E 11

³⁴⁸ quod] quia III G 19

³⁴⁹ visitacione] visione Clm 15 122

³⁵⁰ signum] magnum signum et I F 18

³⁵¹ divine] om. *Editio*

³⁵² solet] om. Clm 16 433

Deus solet] solet Deus III G 19, Clm 15 122

³⁵³ homines] visitare et add. *in marg. sin.* Clm 15 122

³⁵⁴ allicere] corr. ex elicere IV B 1

³⁵⁵ a] corr. ex ad III G 19; om. Clm 15 122

³⁵⁶ potest et debet homo] d. et p. h. IV B 1; d. h. et p. III G 19, I F 18

³⁵⁷ quilibet, eciam] eciam quilibet Clm 15 122

³⁵⁸ vellet] om. Clm 15 122

³⁵⁹ ad sacramenti] corr. ex ad sacrificium III G 19

vehementer erraret, quia magis³⁶¹ indignus fit³⁶², si iuxta amoventis³⁶³ et promoventis (Plp. 182 11r) gracie donum³⁶⁴ preparare se³⁶⁵ negligit. Quando autem adest testimonium³⁶⁶ conscientie et ea³⁶⁷ securitas³⁶⁸, que hic potest haberit³⁶⁹, tunc cercior fit homo de talibus (Clm 16 433 256ra) signis devacionis et³⁷⁰ verius consolatur ac per ea ad augmentum gracie promovetur³⁷¹. Quapropter multo³⁷² melius esset insistere interioribus signis³⁷³ gracie quam istis corporalibus sentimentis.

Consciencia: Queso, ut exprimas, que sint³⁷⁴ illa.

De signis gracie interioribus³⁷⁵

Racio³⁷⁶: Frequens displicencia et detestacio peccati tam proprii quam (III G 19 9v) alieni, zelus animarum, odium iniusticie, humiliacio continua³⁷⁷ et³⁷⁸ vilificacio sui ipsius, desiderium celestium, promptitudo animi³⁷⁹ (I F 18 106r) ad carendum omnibus, que in mundo sunt, quandocumque³⁸⁰ Deus voluerit³⁸¹; et³⁸² sustinendi, (M III 32 53va) que³⁸³ supervenire permiserit³⁸⁴; contemptus et fuga vanitatum et mundanarum³⁸⁵ consolacionum, vel si eis³⁸⁶ adesse contigerit³⁸⁷ non ex eleccione³⁸⁸ vel deliberata complacencia immorari³⁸⁹. Hec et hiis similia numquam possunt haberit³⁹⁰ constanter³⁹¹ sine divina dulcedine, quia, sicut³⁹² ait Augustinus sexto Musice: „Numquam expugnaretur amor temporalium³⁹³, nisi

³⁶⁰ minus indignum] magis dignum *Editio* (*corr. ex* minus indignum); minus dignum IV B 1 (*corr. ex* minus indignum)

³⁶¹ magis] maius III G 19

³⁶² fit] sit *Editio*

³⁶³ amoventis] amoventis III G 19, Clm 16 433, Clm 15 122, I F 18

³⁶⁴ donum] domini *Editio*; dona M III 32 – donum *etiam Matthias*

³⁶⁵ preparare se] se preparare Clm 15 122

³⁶⁶ adest testimonium] addere testamentum Clm 15 122

³⁶⁷ ea] *om.* III G 19, *Matthias*

³⁶⁸ securitas] securius M III 32;

³⁶⁹ ea securitas] securitas ea I F 18

³⁷⁰ potest haberit] haberit potest Plp. 182 – p. h. *etiam Matthias*

³⁷¹ et] *om.* Clm 15 122

³⁷² promovetur] preparatur Plp. 182 – promovetur *etiam Matthias*

³⁷³ multo] *om.* Plp. 182

³⁷⁴ interioribus signis] in i. s. I F 18

³⁷⁵ sint] sunt III G 19

³⁷⁶ De signis gracie interioribus] *sic solum* Plp. 182; *caeteri om.*

³⁷⁷ Racio] *in marg. sin.* Clm 15 122

³⁷⁸ continua] continue III G 19

³⁷⁹ et] *om.* XII E 11, Clm 15 122

³⁸⁰ animi] *om.* Plp. 182, III G 19, I F 18

³⁸¹ quandoque] quandoque *Editio*; *corr. ex* quandoque III G 19

³⁸² Deus voluerit] voluerit Deus Plp. 182; Deus vult et voluerit XII E 11

³⁸³ et] *om.* XII E 11

³⁸⁴ que] *corr. ex* quandocumque III G 19

³⁸⁵ permisit] permittit III G 19; promisit Clm 15 122; promittit I F 18;

³⁸⁶ mundanarum] mundanorum IV B 1, M III 32, Clm 15 122

³⁸⁷ eis] *om.* III G 19

³⁸⁸ contigerit] contigerit Clm 16 433, Clm 15 122, *Editio*; contigerit XII E 11

³⁸⁹ eleccione] elacione Clm 15 122; delectacione *Editio* (*corr. ex* eleccione)

³⁹⁰ immorari] in maiori Clm 16 433

³⁹¹ haberit] habere Clm 15 122

³⁹² constanter] *om.* III G 19

³⁹³ sicut] ut Plp. 182, M III 32

³⁹⁴ temporalium] spiritualium Clm 15 122

aliqua suavitate³⁹⁴ eternorum.“ [Aug., De mus. VI,16] Nec est reputanda parva³⁹⁵ dulcedo³⁹⁶, per quam redduntur amara et viles sunt homini omnia delectabilia huius mundi, et omnia penalia eius dulcia fiunt, vel saltem³⁹⁷ levia et³⁹⁸ tollerabilia. Hec est³⁹⁹ consolacio, hec est⁴⁰⁰ dulcedo, quam boni semper habent habitualiter et quilibet secundum (Clm 15 122 17vb) gradum gracie sibi date. (IV B 1 247va) Licet autem hec⁴⁰¹ dulcedo habitualis aliquando sic effundatur⁴⁰², quod⁴⁰³ mentem reddit⁴⁰⁴ ferventem et hylarem ad spiritualia et⁴⁰⁵ divina, tediosam⁴⁰⁶ vero et odiosam⁴⁰⁷ ad quevis alia, et hoc⁴⁰⁸ sit aliquale signum⁴⁰⁹ eius: continua tamen continencia et refrenacio⁴¹⁰ sui in prosperis, paciencia⁴¹¹ in adversis et constans equanimitas inter utraque hec perseveransque voluntas ad vivendum et placendum Deo et submittendum⁴¹² se voluntati sue, et alia, que⁴¹³ superius predicta⁴¹⁴ sunt, cerciora et efficaciora⁴¹⁵ sunt signa illius habitualis⁴¹⁶ dulcedinis (Plp. 182 11v) quam illa⁴¹⁷ notabilis et quandoque rara⁴¹⁸ eius effusio ac percepcio sensibilis. Unde⁴¹⁹ pro hac dulcedine, utpote necessaria, instanter laborandum et precandum⁴²⁰ est simpliciter et sine (Clm 16 433 256rb) aliqua condicione; pro illa autem actuali et actualiter perceptibili laborandum est non tamquam pro necessario, sed pro quodam aminiculo ad facilius vincendum adversa et delectabilia contempnendum, et sub condicione ac⁴²¹ quadam indifferencia committendo hoc⁴²² voluntati divine dicendoque⁴²³: Non sicut ego⁴²⁴ (M III 32 53vb) volo, sed sicut tu⁴²⁵, pater. Et⁴²⁶ siquidem⁴²⁷ (III G 19 10r) data⁴²⁸ fuerit, cum devota graciarum accione debet eam

³⁹⁴ suavitate] suavitas esset Plp. 182

³⁹⁵ parva] aliqua XII E 11; una III G 19

³⁹⁶ dulcedo] nisi add. XII E 11

³⁹⁷ saltem] saltim Clm 15 122

³⁹⁸ et] vel Clm 15 122

³⁹⁹ est] om. Clm 15 122

⁴⁰⁰ est] in marg. sin. Clm 15 122

⁴⁰¹ hec] illa Clm 15 122

⁴⁰² effundatur] effunditur I F 18

⁴⁰³ quod] que III G 19

⁴⁰⁴ reddit] reddit Plp. 182, M III 32

⁴⁰⁵ et] aut Clm 15 122

⁴⁰⁶ tediosam] tediosa M III 32

⁴⁰⁷ odiosam] odiosa M III 32; ociosam III G 19

⁴⁰⁸ hoc] om. XII E 11

⁴⁰⁹ aliquale signum] signum aliquale Clm 15 122

⁴¹⁰ refrenacio] reservacio Clm 15 122

⁴¹¹ paciencia] pacienciam Clm 16 433, Clm 15 122

⁴¹² submittendum] subnitendum III G 19

⁴¹³ que] om. III G 19

⁴¹⁴ predicta] dicta IV B 1, Clm 16 433, M III 32 (*corr. ex predicta*), Clm 15 122

⁴¹⁵ efficaciora] edificaciora III G 19, I F 18

⁴¹⁶ habitualis] habitaculis M III 32

⁴¹⁷ illa] illius III G 19

⁴¹⁸ quandoque rara] rara quandoque Plp. 182

⁴¹⁹ Unde] ut Clm 16 433

⁴²⁰ precandum] corr. ex deprecandum Plp. 182 (de *del.*); predicandum Clm 15 122

⁴²¹ ac] hac IV B 1; ad Clm 15 122

⁴²² hoc] hec III G 19, *Editio*; se Clm 15 122

⁴²³ dicendoque] dicendo quia M III 32; dicendo III G 19, Clm 15 122

⁴²⁴ ego] ago M III 32

⁴²⁵ tu] vis add. Plp. 182

⁴²⁶ Et] hec add. M III 32

⁴²⁷ Et siquidem] Et si quidem IV B 1, I F 18;

Etsi quidem III G 19

⁴²⁸ data] corr. ex datum III G 19

homo suscipere⁴²⁹ et se in ea racionabiliter exercere, non tamen⁴³⁰ oculos exceundo per fletum vel vires alias⁴³¹ enervando, aut de tali dono nimium confidendo⁴³² vel exultando, sed traiciat⁴³³ illud⁴³⁴ in spem vite eterne. Si vero negata⁴³⁵ fuerit a Deo, vel quacumque⁴³⁶ occasione prepediatur⁴³⁷ homo⁴³⁸, non ideo⁴³⁹ mente decidat, vel absorbeatur⁴⁴⁰ tristitia⁴⁴¹, dummodo nec actu, nec affectu, nec⁴⁴² voluntate, nec nimia dissimulacione et⁴⁴³ negligencia (XII E 11 111r) aversus sit⁴⁴⁴ ab illo desiderio spirituali, quod⁴⁴⁵ se alias⁴⁴⁶ habuisse cognoscit⁴⁴⁷, ut⁴⁴⁸, si non desiderat⁴⁴⁹ tam fervide⁴⁵⁰, sicut vellet⁴⁵¹, saltem desiderare concupiscat⁴⁵² cum⁴⁵³ psalmista⁴⁵⁴, qui ait: „Concupivit anima mea desiderare iustificaciones tuas⁴⁵⁵.“ [Ps. CXVIII,20] Sufficit enim, non⁴⁵⁶ neglectis illis⁴⁵⁷ operibus⁴⁵⁸, que fieri debent⁴⁵⁹, habitualis et radicata⁴⁶⁰ dulcedo⁴⁶¹ tamquam summa⁴⁶² capitalis, que non tollitur, donec Deus⁴⁶³ desipiat et sapiat mundus⁴⁶⁴. Si quid⁴⁶⁵ autem⁴⁶⁶ superero(Clm 15 122 18ra)gatum fuerit, pro lucro reputetur.

⁴²⁹ suscipere] sumere Clm 15 122

⁴³⁰ tamen] om. XII E 11

⁴³¹ alias] in marg. sin. Clm 15 122

⁴³² confidendo] confitendo Clm 16 433

⁴³³ traiciat] traicit Clm 15 122

⁴³⁴ illud] om. Clm 15 122

⁴³⁵ negata] denegata I F 18

⁴³⁶ quacumque] a quacumque Clm 16 433

⁴³⁷ prepediatur] prepeditur Plp. 182

⁴³⁸ homo] homini Clm 15 122

⁴³⁹ ideo] om. XII E 11;

non ideo] ideo non I F 18;

homo, non ideo] i. h. n. III G 19

⁴⁴⁰ absorbeatur] corr. ex absorbetur IV B 1 (a supra lineam); absorbeat Clm 15 122

⁴⁴¹ tristitia] iusticia Clm 16 433

⁴⁴² absorbeatur ... affectu, nec] om. III G 19

⁴⁴³ et] nec Plp. 182; vel Clm 15 122

⁴⁴⁴ sit] om. Clm 15 122

⁴⁴⁵ quod] quo M III 32; quasi Clm 15 122

⁴⁴⁶ alias] alios Clm 16 433; aliquis XII E 11

⁴⁴⁷ cognoscit] corr. ex. cognoscat Clm 16 433; cognoscat III G 19

⁴⁴⁸ ut] quod Plp. 182

⁴⁴⁹ desiderat] considerat Clm 15 122

⁴⁵⁰ fervide] fomide Clm 15 122

⁴⁵¹ sicut vellet] om. IV B 1

⁴⁵² desiderare concupiscat] concupiscat desiderare III G 19

⁴⁵³ cum] eum Clm 16 433

⁴⁵⁴ psalmista] psalmo Editio, XII E 11

⁴⁵⁵ tuas] in omni tempore add. XII E 11, Clm 16 433

⁴⁵⁶ non] supra lineam Clm 16 433

⁴⁵⁷ illis] vel Clm 16 433

⁴⁵⁸ illis operibus] operibus illis XII E 11

⁴⁵⁹ fieri debent] debent fieri III G 19

⁴⁶⁰ radicata] radicalis Clm 15 122 (corr.)

⁴⁶¹ dulcedo] que add. Clm 15 122

⁴⁶² summa] summag Clm 16 433, M III 32

⁴⁶³ Deus] supra lineam IV B 1

⁴⁶⁴ sapiat mundus] mundus sapiat III G 19

⁴⁶⁵ quid] quis Clm 16 433

⁴⁶⁶ quid autem] autem quid III G 19; autem aliquid Plp. 182

Consciencia: Quamvis⁴⁶⁷ libenter lucrum supererogacionis, quod tam (IV B 1 247vb) delectabile est, haberem⁴⁶⁸, quando tamen sine negligencia mea negaretur, starem⁴⁶⁹ in ea, quam capitalem dicis, gracia⁴⁷⁰ et dulcedine habituali⁴⁷¹ contenta?

Racio: Cum ergo certum omnino⁴⁷² sit in hoc sacramento graciam illam⁴⁷³ conferri⁴⁷⁴, si non sit⁴⁷⁵ defectus ex parte suscipientis, nonne sufficientem⁴⁷⁶ et multum urgentem⁴⁷⁷ communicandi causam haberes⁴⁷⁸, (Plp. 182 12r) eciamsi⁴⁷⁹ scires, quod illa dulcedo sensibilis numquam habenda esset in hac vita, sicut⁴⁸⁰ beato Bernardo (Clm 16 433 256va) testante in⁴⁸¹ sermone de circumcisione domini: (I F 18 106v) „Multi tota vita sua ad hoc⁴⁸² tendunt et numquam pertingunt⁴⁸³“? [Bern., In circ. dom. III,10]

Consciencia: Ita esse, ut⁴⁸⁴ dicis⁴⁸⁵, apprehendo, sed nescio, quomodo non⁴⁸⁶ contentantur (M III 32 54ra) homines, nisi supererogetur aliquid⁴⁸⁷ actualis dulcedinis⁴⁸⁸.

Racio⁴⁸⁹: Si⁴⁹⁰ ergo⁴⁹¹ illam⁴⁹² graciam tantum affectas⁴⁹³, quomodo⁴⁹⁴ putas te⁴⁹⁵ magis ad illam⁴⁹⁶ promoveri – abstinencia vel accessu?

Consciencia: Non bene discerno (III G 19 10v) inter ista, nam⁴⁹⁷ post⁴⁹⁸ abstinenciam vidi me quandoque magis, quandoque⁴⁹⁹ minus⁵⁰⁰ affectam⁵⁰¹. Item frequentando aliquando⁵⁰²

⁴⁶⁷ Quamvis] Quamvis Plp. 182, III G 19, I F 18

⁴⁶⁸ haberem] corr. ex habere IV B 1; habere M III 32 (corr. ex haberem), Clm 15 122

⁴⁶⁹ starem] om. III G 19

⁴⁷⁰ gracia] corr. ex graciam I F 18; graciam Clm 15 122

⁴⁷¹ habituali] corr. M III 32; essem add. in marg. dext. IV B 1;

⁴⁷² certum omnino] omnino certum Clm 15 122

⁴⁷³ illam] istam Plp. 182

graciam illam] illam graciam Clm 15 122

⁴⁷⁴ conferri] corr. ex conferre III G 19; conferre Clm 15 122

⁴⁷⁵ sit] desit Plp. 182

⁴⁷⁶ sufficientem] suscipientem III G 19

⁴⁷⁷ urgentem] vigentem III G 19, Clm 16 433, M III 32

⁴⁷⁸ haberes] habens M III 32

⁴⁷⁹ eciamsi] si Clm 15 122 (corr. ex et cetera si)

⁴⁸⁰ sicut] om. I F 18

⁴⁸¹ in] corr. ex in quadam III G 19

⁴⁸² tota vita sua ad hoc] a. h. t. v. s. Plp. 182

⁴⁸³ pertingunt] attingunt III G 19

⁴⁸⁴ ut] tu add. Clm 15 122

⁴⁸⁵ ut dicis] quod dicis III G 19 (corr. ex dicis quod)

⁴⁸⁶ non] om. Clm 15 122

⁴⁸⁷ aliquid] ad add. I F 18

⁴⁸⁸ actualis dulcedinis] dulcedinis actualis Plp. 182

⁴⁸⁹ Racio] om. Clm 16 433

⁴⁹⁰ Si] O si M III 32

⁴⁹¹ ergo] igitur *Editio*

⁴⁹² illam] istam Plp. 182

⁴⁹³ tantum affectas] affectas tantum Clm 15 122, I F 18

⁴⁹⁴ quomodo] qualiter Plp. 182

⁴⁹⁵ putas te] reputas *Editio*; te putas Plp. 182

⁴⁹⁶ ad illam] om. XII E 11

⁴⁹⁷ nam] Non Clm 15 122

⁴⁹⁸ post] corr. ex possit Clm 15 122

⁴⁹⁹ quandoque] quando Clm 16 433

magis, quandoque] in marg. dext. IV B 1

⁵⁰⁰ minus] *supra lineam* Clm 15 122

⁵⁰¹ magis, quandoque minus affectam] plus affectam, q. m. Plp. 182

⁵⁰² aliquando] quandoque Plp. 182

tepidior, aliquando fervencior facta sum. Sed⁵⁰³ nescio, quod⁵⁰⁴ illorum⁵⁰⁵ ex qua causa acciderit.

Seznam zkratek Matoušem citovaných a parafrázovaných děl

I Cor. XI,24 = I. Epistula ad Corinthios, c. XI, 24

I Cor. XI,29 = I. Epistula ad Corinthios, c. XI, 29

II Cor. I,12 = II. Epistula ad Corinthios, c. I, 12

Aug., De mus. VI,16 = Aurelius Augustinus, De musica, lib. VI, c. 16 – edice: PL 32, col. 11

Bern., In circ. dom. III,10 = Bernardus Claraevallensis, In circumcitione Domini, sermo III, 10 – edice: PL 183, col. 141B

Ioh. Cass., Coll. X,3 = Iohannes Cassianus, Collationes, c. X, 3 – edice: Patrologia Latina 49, col. 823D

Iud. XIII,23 = Liber Iudicum, c. XIII, 23

Luc. XXII,19 = Evangelium secundum Lucam, c. XXII, 19

Matth. XVI,26 = Evangelium secundum Matthaeum, c. XVI, 26

Ps. LXXX,16–17 = Psalmus LXXX, 16–17

Ps. CXVIII,20 = Psalmus CXVIII, 20

Ps.-Bern., Epist. ad Fratr. I,14 = Pseudo-Bernardus Claraevallensis (recte Guillelmus a Sancto Theodorico), Epistola ad fratres de Monte Dei, lib. I, c. 14, 46 – edice: PL 184, col. 338B

Seznam zkratek knihoven

BSB = Bayerische Staatsbibliothek

NK = Národní knihovna České republiky

Pelplin = Biblioteka Diecezjalna im. Jana Bernarda Szlagi

VKO = Vědecká knihovna v Olomouci

⁵⁰³ Sed] quia add. M III 32 (Sed quia corr.)

⁵⁰⁴ quod] quid Plp. 182, Clm 15 122, I F 18; quomodo M III 32

⁵⁰⁵ illorum] illarum *Editio*